Prydäpple

Malus halliana

I korthet

- *Malus halliana* – rosväxter (Rosaceae).
- Kommer från Kina och har i århundraden odlats som prydnadsträd i Kina och Japan.
- Lövfällande litet träd med blanka, mörkgröna blad.
- Rosa blommor på långa, hängande skaft på våren; små purpurröda frukter på hösten.
- Ute året runt i full sol; på vintern skyddas skålen mot hård frost.
- Fröplantor blommar först efter några år, och blommor och frukter kan skilja sig från moderplantan.
- Fröna behöver 8–12 veckor i kylskåp; gror sedan efter 4–12 veckor.

Det här kan du se fram emot

Med fröna av prydäpple har du grunden till en vinterhärdig, blommande bonsai som du själv formar från den första groddplantan. Fröna behöver först 8–12 veckor i kylskåpet, och därefter brukar de första groddplantorna visa sig efter 4–12 veckor. Redan den första sommaren kan du börja formbeskära. De rosa blommorna kräver tålamod: En fröplanta blommar först när den är gammal nog – ofta efter 4–7 år. Fram till dess är det stammen och formen du arbetar med.

Många förknippar bonsai med ett färdigt litet träd från butiken. Med frön börjar du ett steg tidigare – och det ger dig något som ett köpt träd aldrig kan: Du bestämmer själv formen från den allra första groddplantan, och du kan odla arter som sällan eller aldrig säljs som färdiga bonsai. Det kräver tålamod, för det tar några år innan fröplantan har blivit ett riktigt bonsaiträd. I gengäld är trädet ditt eget från början till slut. Här nedan hittar du det du behöver veta för att komma bra igång med just den här arten.

Introduktion

Malus halliana är ett litet, lövfällande prydäpple i familjen rosväxter. Det kommer från Kina, där det växer i snår på sluttningar och längs vattendrag, och har i århundraden odlats som prydnadsträd i både Kina och Japan. På engelska kallas det ”Hall crabapple” efter den amerikanske läkaren George Rogers Hall, som förde det till västvärlden på 1800-talet. Bladen är blanka och mörkgröna. På våren kommer rosa blommor i små klasar; knopparna är mörkrosa, och blommorna hänger på långa, tunna, rödaktiga skaft – det kinesiska namnet betyder ungefär ”äpple med hängande trådar”. På hösten bildas små, purpurröda frukter på 6–8 mm. Som bonsai blommar prydäpplet rikligt, och blommor och frukter står väl i proportion till ett litet träd. Fröplantor kräver dock tålamod: De blommar först efter några år, ofta efter 4–7 år, och eftersom prydäpplen lätt korsar sig med andra äpplen kan blommor och frukter skilja sig något från moderplantan.

Förökning

Fröna kan sås från februari till oktober. De behöver en kall period för att gro: Lägg dem i ljummet vatten i några timmar och blanda dem sedan med lätt fuktig sand eller kokossåmull i en sluten påse. Ställ påsen i kylskåpet vid cirka 2–5 °C i 8–12 veckor. Så sedan fröna cirka 1 cm djupt i fuktig såjord eller kokossåmull. Såbrättet kan gärna stå svalt, även utomhus. Groningen sker normalt efter 4–12 veckor.

Säkerhet: Frön, näringsämnen och odlingsmedier är inte avsedda att ätas – varken av människor eller djur. Vissa arter är giftiga, så förvara dem oåtkomligt för barn och djur.

När groddplantorna har fått sina första riktiga blad skolas de om till egna krukor med pikeringsjord.

Placering och ljus

Prydäpplet älskar ljus och full sol. Det kan växa i halvskugga men blommar då betydligt mindre. Groddplantor som har såtts inomhus vänjs gradvis vid att stå ute och flyttas ut först när det inte längre finns risk för nattfrost.

Vattning och näringsämnen

Vattna rikligt under växtsäsongen och håll odlingsmediet jämnt fuktigt – särskilt under blomningen och medan frukterna utvecklas. Varma sommardagar kan bladen sprejas med rent regnvatten i rumstemperatur. På vintern vattnas bara sparsamt. Från april till september ges flytande bonsainäring var fjärde vecka; organisk långtidsnäring går också bra. För mycket kväve ger kraftiga skott på bekostnad av blommorna.

Odlingsmedium

Färdig bonsaijord är ett bra val. Till unga plantor passar pikeringsjord med kvartssand. Unga plantor planteras om vartannat år på våren, innan knopparna slår ut.

Beskärning

Vänta med att beskära de nya skotten tills blomningen är över – annars tar du bort de kommande frukterna. Låt de nya skotten växa tills de har blivit lite fasta och klipp sedan tillbaka dem till 2–3 blad. Blommorna bildas på korta sidoskott från föregående år – dem ska du låta sitta kvar. Unga plantor som ännu inte blommar kan beskäras löpande under hela växtsäsongen. På hösten, när bladen har fallit, kan de förvedade grenarna formas och långa skott tas bort.

Övervintring

Prydäpplet är härdigt och behöver en kall vinter för att kunna vila. Låt trädet stå ute, även när bladen faller på hösten – lätt frost skadar inte. I en skål är rötterna dock mycket mer utsatta än i marken, och när odlingsmediet fryser hårt kan skålen spricka. Skydda därför skålen i god tid när det väntas flera dygn med frost eller nattfrost under ca -5 °C: Gräv ner skålen i trädgården så att bara stam och krona är ovanför jord, och täck jorden med löv – eller ställ skålen i torr sand i en frigolitlåda. Du kan också ställa trädet i ett kallt, helst frostfritt förråd eller garage; när bladen har fallit behöver det inget ljus. Groddplantor ska under sin första vinter alltid stå frostfritt, t.ex. i ett ouppvärmt rum vid 0–5 °C. Vattna sparsamt så att odlingsmediet inte torkar ut helt, och ge ingen näring. När knopparna börjar svälla på våren ska trädet åter stå ljust, och de nya skotten skyddas mot sen nattfrost.

Viktiga odlingstips

Det mesta som går fel vid sådd beror på för mycket vatten eller för lite ljus. Jag rekommenderar ett lätt, näringsfattigt såmedium som såjord eller kokossåmull, så att de fina rötterna inte ruttnar. När groddplantorna ska skolas om ger pikeringsjord med kvartssand god dränering och ett stabilt rotsystem. Senare, när trädet ska formas som bonsai, är min färdigblandade bonsaijord en bra grund. Ha tålamod: Frön från samma påse gror inte alltid samtidigt, så låt såbrättet stå kvar även om de första groddplantorna redan har kommit upp.